

PERSBERICHT

Utrecht, 29 januari 2009

Digitalisering erfgoedcollecties dichterbij

Uniek akkoord tussen bibliotheken en rechthebbenden

Bibliotheken, archieven en musea hebben recentelijk met rechthebbenden een akkoord bereikt over het digitaliseren en ter beschikking stellen van hun erfgoed collecties. De organisaties van Bibliotheken (FOBID) en rechthebbenden (VOI©E) zijn dat overeengekomen in de commissie Digiti©E (Digitalisering Cultureel Erfgoed) die is ingesteld bij de ondertekening van een Intentieverklaring bij de opening van Amsterdam Wereldboekenstad in april 2008. Het akkoord betekent een belangrijke doorbraak in de discussie over de auteursrechtelijke aspecten van digitalisering van collecties in bibliotheken en archieven.

Voor zover bekend is dit wereldwijd de eerste overeenkomst van deze aard tussen bibliotheken en rechthebbenden. In veel andere landen breekt men zich het hoofd over de vraag hoe moet worden omgegaan met de rechten van onvindbare rechthebbenden, de zogenaamde 'verweesde werken'. Als de nu in Nederland geaccepteerde regeling wordt nagevolgd in andere Europese landen, zou dat een geweldig effect kunnen hebben op beschikbaarheid van recentere werken in de Europeana-bibliotheek.

Rechthebbenden

Bibliotheken en archieven beheren grote collecties die vanuit cultuurhistorisch oogpunt van belang zijn. De ontwikkeling van digitale technologie maakt het in principe mogelijk die collecties voor een groot publiek toegankelijk te maken via internet. De Europese Commissie heeft onlangs de digitale Europese bibliotheek Europeana gelanceerd, die gehost wordt door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Het overgrote deel van de tot nu toe gedigitaliseerde documenten dateert evenwel van voor de 20^e eeuw. De belangrijkste reden voor die beperking is dat jongere werken nog beschermd worden door het auteursrecht, waardoor ze alleen gedigitaliseerd en verspreid mogen worden met toestemming van de rechthebbende(n). De zoektocht naar rechthebbenden is tijdrovend en dus kostbaar, en bovendien kunnen veel rechthebbenden in de praktijk niet worden gevonden. Veel bibliotheken beginnen er daarom niet eens aan.

In bovengenoemde Intentieverklaring spraken de belanghebbende partijen al uit dat zij dit probleem onderkennen en dat ze het gezamenlijk willen oplossen. De jongste overeenkomst voorziet daar nu in.

Kees Holierhoek, voorzitter van de auteursrechtorganisatie Lira en voorzitter van de werkgroep digitale rechthebbenden: 'Ik ben heel blij met deze overeenkomst. Voor ons is belangrijk dat het auteursrecht wordt gerespecteerd. Dat is hier gebeurd. Tegelijk is een belangrijk obstakel verwijderd voor het toegankelijk maken van teksten en foto's. Auteurs, freelancejournalisten, fotografen en uitgevers houden een vetorecht als ze niet mee willen doen. En als ze wel mee willen doen, kunnen ze aanspraak maken op een vergoeding bij beschikbaarstelling buiten de gebouwen van de instelling'.

Essentie

De essentie van het akkoord is dat bibliotheken van de vertegenwoordigende organisaties van vrijwel alle rechthebbenden onder voorwaarden toestemming krijgen om hun collecties, voor zover die behoren tot het Nederlandse culturele erfgoed en voor zover het werken betreft die niet meer commercieel verkrijgbaar zijn, te digitaliseren en in hun eigen gebouwen beschikbaar te maken voor het publiek ten behoeve van onderwijs en onderzoek. Zij hoeven daarvoor geen vergoeding te betalen zolang de beschikbaarstelling beperkt blijft tot de eigen gebouwen van de instelling.

Zodra de gedigitaliseerde werken op bredere schaal beschikbaar worden gesteld, bijvoorbeeld door middel van 'remote access' of via internet, moet daarvoor afzonderlijk toestemming worden verkregen en moet een nader overeen te komen vergoeding worden betaald, waarover in de Commissie Digitie©E tussen partijen principeafspraken kunnen worden gemaakt. Maar ook in dat geval kan de speurtocht naar individuele rechthebbenden door bibliotheken achterwege blijven, omdat collectieve beheersorganisaties als Lira en Pictoright die taak over zullen nemen.

De organisaties van rechthebbenden stellen op korte termijn een zogenaamd Meldpunt Digitalisering in, waar bibliotheken en archieven hun voorgenomen projecten kunnen aanmelden en met rechthebbenden in contact kunnen treden over de realisering daarvan.

Individuele rechthebbenden kunnen overigens altijd bezwaar maken tegen het digitaliseren en beschikbaarstellen van hun werken. De bibliotheken en archieven moeten dan de beschikbaarstelling beëindigen. De praktijk leert overigens dat er weinig bezwaar wordt gemaakt.

Martin Bossenbroek, waarnemend Algemeen Directeur van de Koninklijke Bibliotheek: 'Dit akkoord is zonder meer een doorbraak. Voor bibliotheken als de KB die als kerntaak hebben erfgoedcollecties van nationaal belang te beheren en beschikbaar te stellen is dit heel goed nieuws. Het akkoord regelt de digitalisering en beschikbaarheid van de gedigitaliseerde collecties in ons eigen gebouw. Dat is nog maar een eerste stap, want we willen die gedigitaliseerde collecties natuurlijk ook online beschikbaar kunnen stellen. Ik zie de grote winst van dit akkoord dan ook in het begrip van alle belanghebbende partijen voor elkaars standpunten en argumenten. Met een dergelijke constructieve opstelling moet het ook mogelijk zijn goede vervolgfafspraken te maken over de beschikbaarstelling via internet'.

Zie voor meer informatie de tekst van een Verklaring van de organisaties van rechthebbenden: <http://sitegenerator.bibliotheek.nl/fobid/overig29/overig50.asp>

Over Voi©e

De Vereniging van Organisaties die Intellectueel eigendom Collectief Exploiteren, kortweg VOI©E, is de brancheorganisatie van collectieve beheersorganisaties voor auteurs- of naburige rechten.

Over FOBID

FOBID, Netherlands Library Forum, vormt het nationale samenwerkingsverband van de landelijke bibliotheekorganisaties:

- Vereniging Openbare Bibliotheken;
- NVB, de Nederlandse Vereniging voor Beroepsbeoefenaren in de bibliotheek-, informatie- en kennissector;
- UKB, het samenwerkingsverband van de dertien Nederlandse universiteitsbibliotheken;
- Koninklijke Bibliotheek, nationale bibliotheek van Nederland.